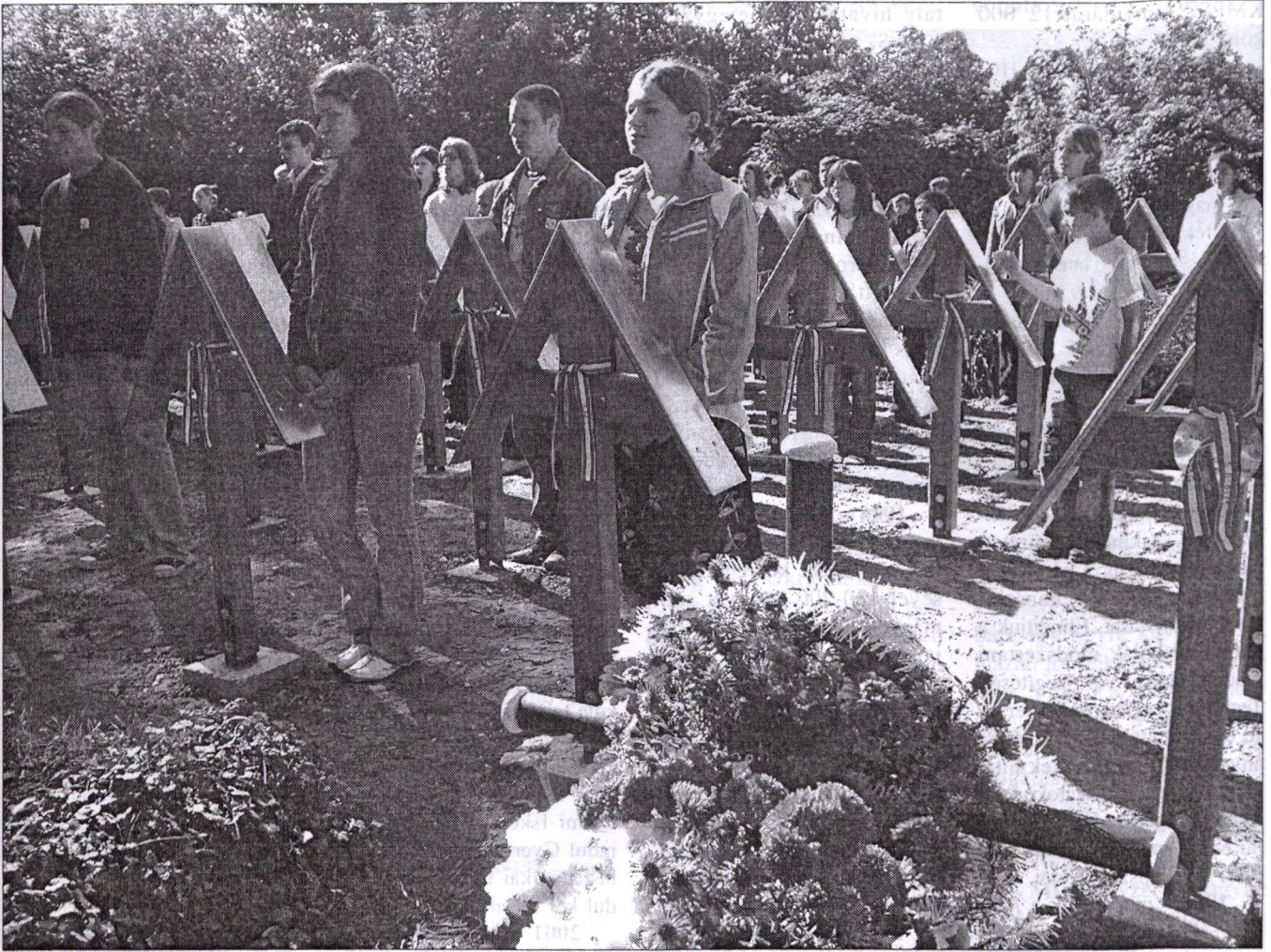


KÖZOKTATÁS

A KÁRPÁTALJAI MAGYAR PEDAGÓGUSSZÖVETSÉG LAPJA

XIII. ÉVFOLYAM, 2006/4-5. SZÁM



Tizenöt éves a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség * A min ségi oktatásra kell törekedni * A nemzeti összefogás eredménye * Új épületben középiskola m ködik Verb cön * Technikai eszközök a szakiskoláknak * Esély a megmaradásra * Ukrajnai magyar diákok Magyarországon * A Schönborn család német telepesfalvai Kárpátalján * Nemzetiszín szalag a fejfákon * Az irodalmi nevelés - a m vészeti nevelés lelke * A Salánki Középiskola története * Magyar férfiak sztálini lágerekbe történ elhurcolása Feketepatakról * A hazaszeretet versei Wass Albert A láthatatlan lobogó cím kötetében * Mikor? Ki? Hogyan? * Osztálytermi megfigyelés mint kutatási módszer * Az arab-izraeli/izraeli-arab konfliktus * Salánk vízgazdálkodása a szovjet érában * Ragadványnevek Som falu fiatalsága körében * A Tóth Dóra-féle Ábécéskönyv és Olvasókönyv * 599 dallamot gy jtött vidékünkön Bartók Béla * Bartók Béla Emlékház * Pályázatírási tanácsadás oktatási intézmények vezet inek

Az arab—izraeli/izraeli—arab konfliktus

3. rész (El z részeit 1. a Közoktatás 2006/1. és 2006/2-3. számában)

Alábbi munkát, fura mód, az iskolai történelemtankönyv-hiány hívta életre. A magyartannyelv iskolák 10. osztálya számára ugyanis 1991-2004 között, egyetemes történelemből, nem volt tankönyv. Jómagam is, mint több tanártársam, vagy az ukrán nyelv tankönyv szövegét fordítottam le, vagy más forrásból próbáltam pótolni a hiányzó tényanyagot, amit viszont tanításra az állami tanterv kötelezően elírt.

Kárpátalján, a fenti tematikában, kevés vagy semmilyen korszerű szakmunkát nem talál az érdeklődő szaktanár, a média pedig csak az épp aktuális történésekről tudósít. Mindig zavart, hogy történészként sem tudom folyamatosan követni az arab-izraeli konfliktusban szereplő felek cselekedeteinek okát és/vagy elzárkózását. Mikor pár éve lehetőségem volt magyarországi szakkönyvtárakban kutatni, saját érdeklődésemről „felgöngyölítettem” a témát. A megszületett nagyobb lélegzetű munka publikálása viszont akkor eszembe sem jutott.

2004-ben végre napvilágot látott a 10. osztály számára a magyar nyelvre lefordított világtörténelem tankönyv. A P.B. Poljanskij által írt könyv 29. §-ának 3. vázlatpontjában végre tárgyalja a „palesztin problémát” (215. o.). Amikor átolvasva a szöveget, ez sem ad eléggé világos képet az egykori Palesztina területét mindkét oldalról kizárólagosan magáénak valló, arab-zsidó konfliktus lényeges elemeiről. Aztán itt van a tény, hogy 15 év után még mindig várat magára az 1939-2000 közötti időszakot feldolgozó 11. osztályos világtörténelem tankönyv magyar nyelvű változata.

ÁTMENETI IDŐSZAK (1967-1973)

A harmadik háború bebizonyította, hogy Izrael államot Közel-Kelet térségében sem politikai, sem katonai érvekkel nem lehet eltávolítani. Ez a tényfelismerés magán az Arab Ligán belül is meghasonlásokat okozott. Ennek is köszönhető, hogy a két háború között eltelt hat év nem volt a felhőtlen béke éve. Egyiptom minden erejét a fegyverkezési harcra ölte, ami az ország lakóinak rovására ment. Izrael megkezdte, mivel a kiterjesztett területei lehetőséget adtak rá, újabb telepéseket irányított az arablakta területekre, ahol állami segítséget nyújtott azok házépítéséhez és egzisztenciájuk megteremtéséhez. A külföldi befektetéseknek köszönhetően a zsidó állam az átmeneti időszakban gyors és látványos gazdasági fejlődést produkált, míg az arab országok szovjet befolyás alatt álló, óriási mennyiségű fegyvert és haditechnikát importáltak. Nem véletlenül kapta a nemzetközi katonai szakirodalomban a „*War of Attrition*”¹ (lemorzsolódás, elkopás) megnevezést, amit magyarul „felmorzsoló háborúnak” lehet fordítani, de ismertebb az „anyagháború” elnevezése. A korszakra nem csak a fokozott fegyverkezés, hanem a harcok kiújulása és a heves összecsapások is jellemzők. Az összetévesztések kezdeményezése hol a szomszédok, hol Izrael volt. Az átmeneti időszak 1970-73 közötti időszakát el szeretettel „se béke, se háború” jelzővel illetik, s főleg politikai változásai jelentősek.

Az első szakaszban Izrael katonai védvonalat épített ki a Sínai-félszigeten (ez a három vonulattal álló Bar-Lev vonal). Ezzel egy időben a franciák leállítják fegyverszállításukat Izraelnek, így az kénytelen az USA-hoz fordulni, ami az amerikai haditechnika beáramlását idézi elő. Utóbbi esemény fokozza a szovjet fegyverszállításokat is az arab országok számára. A PFSZ Jasszer Arafát vezetésével gépelátvitásokat és merényleteket követnek el, amire Izrael légitámadásokkal válaszol, főleg a Szezei-csatornáknál. 1970 januárjára annyira kiéleződik a helyzet, hogy Koszigin szovjet államfő ultimátummal fordul Nixon elnökhöz, az amerikai fegyverszállítások leállítását követelve. A szállítások mindkét részről úgy egy évig szünetelnek, ám mikor Izrael a Nílus deltavidékét bombázza, a Szovjetunió korszerű légvédelmi rendszereket kezd szállítani Egyiptomnak.

Ennek ellenére 1970. augusztus 8-án létrejön a fegyverszünet Egyiptom és Izrael között. Még az év áprilisában Nasszer meghívta magához Nahum Goldmant, a Zsidó Világkongresszus

elnökét, ám Golda Méir miniszterelnök asszony megtagadta ezt a három állampolgársággal rendelkező, haladó szellemű zionistától azt a jogot, hogy Izrael állam nevében tárgyaljon az egyiptomi elnökkel.² A lényegi változás lehetősége a térségben így elmaradt. Még az év szeptember 28-án meghalt Nasszer elnök. Utóbbi esemény választóvonal lett Egyiptom politikai történetében. Utóda Anvar Szadat lett, aki addig az alelnöki posztot töltötte be, s senki nem vette komolyan. Henry Kissinger amerikai külügyminiszter saját emberei körében „bohócnak” nevezte.² Végül mégis lett az, aki a térség szembenálló feleit asztalhoz kényszerítette.

Szadat óvatosan közeledik az USA-hoz, ám sem Nixon elnök, sem mindenható nemzetbiztonsági főtanácsadója és külügyminisztere Kissinger nem ösztönözte Izraelt a rendezési folyamat elindítására. Talán ez a „Jaza” hozzáállás okozta, hogy mikor Egyiptom és Szíria kirobbantotta a negyedik arab-izraeli háborút, az mindenkit váratlanul ért.

A YOM KIPPUR-i (4. arab-izraeli) HÁBORÚ (1973. október 6-25.)

1973. október 6-án, szombat. Az arab világban a Ramadán tizedik napja.⁴ Izraelben ez a nap az engesztelés napja (Yom Kippur) eltti szombat. Ez a „hosszú nap” a legkiemelkedőbb vallási ünnep.⁵

Meglepetés az arab összehangolás a tervezésnél. Igaz, az izraeli titkosszolgálat jelentéseiben Golda Méir miniszterelnök asszony felfedez egy furcsa hírt, miszerint október 5-én a Szíriai orosz tanácsadók családjai összecsomagoltak és elhagyták a térséget. Eszébe ötlük, ez történt 1967-ben is, a hatnapos háború alatt. Megfigyelését közli hadügyminiszterével, Móse Dajannal, aki megnyugtató, nem lesz semmi, nem mernek támadni az arabok. Itt is tetten érhető az a túlzott magabiztosság, amit a fent említett Nahum Goldmann a következőképpen fogalmazott meg: „A hatalom korrumpál, de leger teljesebben hatnak azokra a népekre, amelyek a tehetetlenség után igen rövid idő alatt jutnak váratlan hatalmi pozícióba. Ez megzavarja lelki egyensúlyukat, a fejükbe száll, majdnem elkerülhetetlenül együtt jár azzal az illúzióval, hogy nekik mindent szabad, dacolhatnak a világ közvéleményével is. Valósággal megrészegülnek a váratlanul megszerzett hatalmi helyzet boldogságától. Ezért nehezükre esik a helyzet tárgyilagos elemzése. Hajlamosak arra, hogy lebecsüljék a

veszélyeket, túlbecsülik saját erejüket és sok esetben túlzottan értékelik befolyásukat és hatalmukat.”⁶ Ez a megállapítás azért érdekes, mert egy cionista zsidótól származik. Ezért és hasonló Izraelnek címzett kritikája miatt nem volt szívesen látott vendég a zsidó vezetők körében.

1973. október 6-án, hajnali négy órakor az izraeli titkoszolgálat értesítette Golda Méirt, hogy az egyiptomi és szíriai csapatösszevonások háborús készülődés és nem hadgyakorlat, s az összehangolt arab támadás másnap, késő délután fog megindulni. Visszaemlékezésében az izraeli miniszterelnök asszony bevallja: „...ez volt az év egyetlen olyan napja, amikor legendásan gyors mobilizálási képességünk csődöt mondott.”⁷ Az izraeli légierő parancsnoka, tudomást szerezve a dolgról, megelz vagy első csapást akart mérni az arabokra, ám a miniszterelnök úgy gondolta, hogy ha kezdik el a harcot, senki sem kapnak semmilyen segítséget. Golda Méir szerette volna elérni, hogy az USA a Szovjetunióhoz fordulva közbejárja a háború elhárításában.

Egyiptom és Szíria részéről korlátozott céllal indult a háború, nem minél több terület elfoglalásáért, hanem az 1967-ben elveszített területek visszaszerzéséért és a Sínai-félszigeten lévő Bar-Lev-vonal áttöréséért. Utóbbi főleg lélektani jelentéssel bírt Egyiptom számára - hogy lám, a legyőzhetetlennek hitt ellenség is legyőzhető.

A háború első szakaszában az arabok jelentős területeket foglaltak vissza. A második szakaszban Izrael kiiktatja Szíriát a harcából és visszafoglalja a Golán-fennsíkot, majd az utolsó szakaszban a Sínai-félszigetre összpontosít, és átlépve a Szuezi-csatorna nyugati partjára, ott is megszáll területeket. Végül Izrael győztesként zárja le a háborút. Az első szakaszban olyan sikeresek voltak az arabok, hogy az izraeli hadügyminiszter kétségbeesetten fordult Golda Méir miniszterelnök asszonyhoz: „Ez Izrael állam végét jelenti!” A miniszterelnök erre válaszul engedélyt adott a „Végítélet napja fegyverének” bevetésére, vagyis 13 atomtöltet rakétát élesítettek ki a Negev-sivatagban (kijelölték a célpontokat és betáplálták a koordinátákat). A legnagyobb csapást Izrael számára a Bar-Lev-vonal gyors áttörése okozta, amely a Sínai-félszigeten 7 méter széles és 18 m magas homokfalakat jelentett három vonulatban. A zsidók úgy gondolták, hogy az arab támadás megindítása után Egyiptomnak legalább 1,5-2 napra lesz szüksége, míg bulldózerekkel eltakarítják az átkel helyekről a homokot. E helyett utóbbiak vízágyús rendszerrel két óra alatt megoldották a problémát.

Ekkor történt meg az is, hogy Nixon elnök jóváhagyásával az Egyesült Államok október 15-én nyilvánosan bejelentette, felújítja az izraeli fegyverszállításokat, melynek keretében újabb korszerű Phantom (F-4) és Skyhawk (A-4) gépek érkeztek Izraelbe.⁸ A franciák és az angolok viszont embargó alá helyezték a zsidó fegyverszállító hajókat. A zsidó csapatok ellentámadása és újabb területszerzése után Koszigin villámlátogatást tett Kairóban. Brezsnyev és Kissinger pedig tiszüneti tárgyalásokat folytatott Moszkvában. Az amerikai külügyminiszter Moszkvából Jeruzsálembe repült, hogy meggyőzze Golda Méirt a tiszünetről. Közben október 11-12-én, 24 óra leforgása alatt, 80 Antonov szállítórepülő szállt le Szíriában, fedélzetén fegyvereket és rakétákat hozott. A szovjet utánpótlás egy percre sem szünetelt, „*mint-ha nem Damaszkusz lett volna, hanem Sztálingrád*” - jegyezte meg Jigáel Jedin, izraeli katona és régész.⁹

ÚT CAMPDAVIDHEZ

A háborút végül Izrael nyerte meg, de az arabok önbecsülése is helyreállt. Szadat egyértelműen USA-orientációba kezdett, ami-

nek kézzel fogható eredménye volt, hogy 1976 márciusában egyoldalúan felbontotta a Moszkvával aláírt baráti és együttműködési szerződést. Ez a lépése lesz kitéve a Szovjetunió mozgásterét a térségben, az USA viszont örült diplomáciai lehetőségei bővülésének. Ennek érdekében kétoldalú tárgyalásokat szorgalmazott a szembenálló felek részére. Szadat elnök maga jelentette ki, hogy kész békeszerződést kötni Izraellel, mielőtt az kivonul a megszállt területekről. Ám Kissinger az ún. „kis lépések” politikájával inkább a maga zsebébe akarta tartani az Izrael és szomszédai közötti kapcsolat kulcsát, mintsem megkockáztatni azt, hogy azok közvetlenül egyezzenek meg egymással.¹¹

1977. október 1-jén az USA és a Szovjetunió közös nyilatkozatot írt alá, miszerint Genfben felújítják azt a konferenciát, mely az arab-izraeli konfliktus globális rendezését hivatott kiesszközölni. Szadat viszont nem akarta, hogy a Szovjetunió döntőbíróként térjen vissza Egyiptomba, mert akkor újra politikai zsákutcába kerül, amit mindenképpen szeretett volna elkerülni. Október végén, még Romániába is elutazik és tárgyal Ceausescuval, november 9-én pedig az egyiptomi parlamentben kijelenti, hogy többek között hajlandó még Izraelbe is elmenni, az újabb vérontás elkerülése végett.¹¹ Így 1977. november 19-én az Egyiptom-ol jelzésű Boeing ajtajából a Ben Gurion repülőtérre Szadat Jeruzsálem földjére lépett. Ez volt a legelső lépés a megegyezés felé.

1978. szeptember 5-ére Jimmy Carter elnök Camp David-i nyári rezidenciájára hívja Izrael és Egyiptom kormányfőjét, és mindent megtesz annak érdekében, hogy létrejöjjön a két ország között a történelmi léptékű megegyezés. A tárgyalások medd monologizálással telnek, és Carter fél, hogy elmulaszt egy történelmi lehetőséget, amiben a Szovjetunió és szövetségesei húznak majd hasznot. Végül szeptember 17-én kapkodva írja alá Szadat és Begin, valamint Carter mint „tanú” *„A közel-keleti békével kapcsolatos keretmegállapodást”*. Ez a dokumentum lezögezi azokat az alapelveket, amelyek irányvonalként szolgálnak az izraeli-egyiptomi békeszerződés, valamint a gázai és ciszjordániai palesztinok autonóm státusza kidolgozásához. Valójában két dokumentumot tartalmaz:

Az első elírányozza a Sínai-félsziget teljes visszatérését egyiptomi szuverenitás alá; egy hatalmas, demilitarizált, az ENSZ ellenőrzés alatt álló övezet kialakítását; továbbá a diplomáciai kapcsolatok fokozatos normalizálását a két ország között. A második megadná az autonómiát a megszállt területek lakosságának, megfogalmazva „a palesztinok törvényes jogai és törvényes követeléseit” elvén elismerését, ugyanakkor lehetővé téve Izrael számára a saját biztonságának szavatolását mindaddig, amíg az Izrael, Egyiptom, Jordánia és a területek lakosai képviselőinek részvételével megrendezendő tárgyalásokon ki nem alakul ezeknek a területeknek a végleges státusza.¹²

A keretmegállapodást követően 1979 márciusában, Washingtonban aláírásra került az egyiptomi-izraeli békeszerződés. Ez korszakalkotó volt a térség történetében, mert egy arab állam tudomásul vette és elismerte Izrael létét. Bár a keretmegállapodás a ciszjordániai- és Gázai-övezetben átmeneti ötéves palesztin autonómiát ígért, a béke megkötése után az arab területeken - politikai kérdésként - zsidó településeket létesítettek, és csak mérsékelt autonómiát voltak hajlandóak adni a palesztinoknak. Ám 1982 áprilisára Izrael kivonult a Sínai-félszigetről. Szadat elérte célját.

AZ ÖTÖDIK ARAB-IZRAELI HÁBORÚ (1982. június 6-10.)

A negyedik háborút követően második átmeneti korszak 1973-82 között tartott, s a „földrészt renget” változások után erre az időszakra az arab-arab háborúk, illetve különféle tús-

szabadító és „büntet”-akciók jellemzők. Az elbibi alatt az egyiptomi-líbiai összecsapásokat, utóbbin az izraeli titkosszolgálat és légierő által végrehajtott Entebbe-akciót és a Bagdadtól 17 km-re létrehozott Osiraki atomreaktor lebombázását értjük.¹³

Ennek a háborúnak a gyökerei 1970-ig nyúlnak vissza, amikor Husszein Jordániai király, igaz „véres” módszerekkel, de kiűldözte a palesztinokat országából. A kiűzetés oka egyszerű volt: nem akarta, hogy Jordánia a palesztin terroristák gyújtó helyévé váljon, s még nagyobb feszültséget okozzanak, mint eddig. Ezek a palesztinok Libanonban találtak menedéket. A befogadók akkor még nem tudták/tudhatták, hogy ezzel egy másfél évtizedes polgárháborút és egy újabb arab-izraeli háborút szabadítanak országukra. A palesztin terroristák ugyanis 5 év alatt olyan jól „felfejlesztették”, hogy az addigi keresztény-muzulmán megosztottságú, de a térség legbékésebb országát pokollá változtatták. Szinte naponta provokáltak összetűzéseket, a harcosok kiképzésére pedig az NSZK-ból, Japánból és Olaszországból érkeztek az önkéntes terroristák. Fegyverhez a Szovjetunió, Líbia és Szaúd-Arábia útján jutottak.

1975-ben a palesztin fegyveres alakulatok kirobbantották a polgárháborút Libanonban. Ez az esemény pedig közvetlen katonai fenyegetettséget jelentett Izrael számára, így az utóbbi, 1978-tól Dél-Libanonban folyamatos katonai ellenőrzést és légvédelmi berepüléseket végzett. Ez viszont Szíria érdekeit sértette, ami szíriai-izraeli légi összecsapásokhoz vezetett. A Dél-Libanonban végrehajtott izraeli katonai akcióknak mindig voltak polgári áldozatai, mivel a palesztinok kiképzésük bázisait zömét iskolaudvarokon rendezték be, fegyverszállásaikat városokban és fegyverraktárakban alakították ki, tüzérési állásaikat pedig kórházak mellé telepítették.¹⁴

1982 tavaszán különösképpen megerősödtek a palesztin támadások Dél-Libanon felől. Ez egybeesett Izrael Sínai-félszigeti csapatkivonásaival. Így június 6-án 40 ezer katonával és több mint 500 harckocsival a zsidó hadsereg átlépte a libanoni határt. Az akció büntető-expedíciónak indult, s tervét az akkori védelmi miniszter - Ariel Sharon - dolgozta ki, mely a „Békét Galileának” fed nevet kapta. Célja, hogy az izraeli határ környékéről távolon kívülre szorítsa a palesztin illetve szíriai erkeket. Fő momentum a Bekaa-völgyben lévő Szíriai légvédelmi hálózat felszámolása volt, ami teljes egészében a zsidó légierőre hárult. Bár heves harcok folytak a szembenálló felek között, Izrael jelentős technikai fölényének köszönhetően bekerítette Bejrút nyugati, muzulmánok lakta negyedét. Ez azért volt fontos, mert itt palesztin fegyveresek és szíriai reguláris erkek tartózkodtak. Az egyhetes hadművelet után az ENSZ tüzetszüneti tervezetet nyújtott át a szembenálló feleknek, amit június 11-én mindkettő elfogadott. Az izraeliek mindent elértek a háborúban, amit akartak, így fenntartások nélkül aláírták azt az egyezményt, amely a katonai csapatok kivonását irányozta elő.

1982. szeptember 1-jére mind a szíriai, mind a zsidó csapatok elhagyták Bejrútot, ám az újonnan megválasztott libanoni elnököt - Bésir Dzsemajelt - meggyilkolták. Erre megtorlásul a jobboldali maronita keresztények iszonyatos mészárlásokat végeztek a palesztin menekülttáborokban.

A háború és a kudarc a PFSZ gyengülését és belső válságát okozta. A zsidó harci repülőgépek 1983-ban is folytatták a vélt vagy valós terrorista létesítmények bombázását.

A háborút lezáró tüzetszünet értelmében az ENSZ soknemzetiségű békefenntartó erket küldött Libanonba, de főként Bejrútba. A főváros nemzetközi repülőterét amerikai tengerészgyalo-

gosok védték, s kik biztositották a palesztinok kivonulását is, mivel a megállapodás elírta, hogy a fegyveres palesztinoknak fokozatosan el kell hagyniuk Libanont. 1982. szeptemberében 14 500, terroristának minősített személy hagyta el az országot, s az Arafát vezette PFSZ-harcosokat egyedül Tunézia volt hajlandó befogadni. A palesztinok azonban innen kiindulva is folytatták terrorakcióikat amerikai és izraeli létesítmények, utasszállító repülőgépek ellen. Ezt a terrorista központot akarta felszámolni Izrael, amikor 1985. október 1-jén lebombázta a PFSZ tengerparti főhadiszállását.¹⁵

FORDULÓPONT AZ ARAB-IZRAELI KONFLIKTUSBAN

Az 1982-es *Reagen-terv*, majd a Husszein jordániai király terve sem vezetett eredményre. Tényleges elrelépés csak 1989-ben történt, amikor a több oldalról is lépéskényszerbe került izraeli-kabinet bejelentette, hogy a megszállt területeken élő palesztinok körében egy átmeneti önkormányzatot hoz létre. A *Samir-terv*, bár kizárta egy palesztin állam létrejöttének lehetőségét, mégis részt nyitott az addig „kulcsra zárt” palesztin-izraeli viszonyon. A hosszú diplomáciai elkészítés után 1991 októberében Madridban nemzetközi találkozót szerveztek, ami két- és többoldalú tárgyalássorozatot jelentett. Ez vezetett az 1993 szeptemberi izraeli-palesztin *Elvi Nyilatkozat* aláírásához.

A tárgyalások áttörését Izrael és a PFSZ 1993 januárjában kezdődő norvégiai titkos tárgyalások hozták meg. Ekkortól több államban is magas diplomáciai státust kaptak a PFSZ képviselők. Az 1993. augusztus 19-én aláírt autonómiáról szóló egyezménytervezetet követően szeptember 9-10-én a PFSZ és Izrael kölcsönösen elismerték egymást. Az új korszak nyitását jelképezte, amikor Arafát 1994. július 1-jén, 27 év óta először ismét palesztin földre lépett. Az izraeli csapatok pedig fokozatosan kivonultak a palesztin városokból.

A palesztin-izraeli megbékélést mindkét oldalról érles támadások érték. A palesztinok oldaláról a Hamasz.¹⁶ A zsidók oldaláról pedig azok a szélső székes szervezetek, akik azt vallják, hogy az ott élő arabokat el kell távolítani az ígéret Földjéről.¹⁷ Ám ennek ellenére 1994. július 25-én az USA fővárosában sor került Husszein jordániai király és *Isaak Rabin* izraeli miniszterelnök nyilvánosság előtt első találkozására. Az ekkor aláírt ún. *Washingtoni-deklaráció* hivatalos befejezetnek mondta ki a két ország közötti hadiállapotot. Nem tudtak megállapodásra jutni azonban az izraeli-szíriai és izraeli-libanoni problémákban.

A fenti deklaráció ötéves autonómia-időszakot írt elő a palesztinok számára, ami alatt rendezni kellett volna a szembenálló felek közötti legélesebb ellentétek okozó kérdéseket:

Jeruzsálem város státuszát és hovatartozását;

Az Izrael által elfoglalt palesztin területeken létrejött zsidó telepek ügyét;

A palesztin menekültek jövőjét;

A Tibériás-tó vízének megosztását;

A szembenálló felek közötti biztonsági kérdéseket.

A kapcsolatok reciprok elvre való átállását az 1996-ban Izraelben kormányra került Benjámín Netanjau indította elő, vagyis a zsidó állam csak annyira volt hajlandó a számára előírt lépéseket végrehajtani, amilyen mértékben a palesztin fél teljesítette a biztonsággal kapcsolatos kötelelességeit.¹⁸

Ezt követően 1996. január 20-án megtartották az autonóm területeken a választásokat, melyen nagy fölényrel Arafátot választották a Palesztin Autonóm Nemzeti Tanács elnökévé. A terület tagjainak nagy része az el-Fatahhoz tartozó vagy azzal szimpatizáló képviselő lett.

Az 1999-ben hatalomra került izraeli *Likud* (Munkapárt) Ariéi Saron vezetésével változtatásokat végzett az izraeli-palesztin átmeneti autonómia megvalósításának menetrendjében, ez viszont nézeteltérést okozott a felek között. 2000 júliusában, az USA kezdeményezésére, Camp Davidben izraeli-palesztin csúcstalálkozót tartottak, de az kudarcral végződött. Ugyanazon év szeptemberében pedig kitört az al-Aksza-intifáda (felkelés). Az események odáig vezettek, hogy a palesztin terrorista támadások kivédése ellen Izrael 2002-2003-ban betonfalat kezdett építeni az állami határát és a megszállt területeket szegélyező vonalban. Igaz, hogy a terrorcselekmények csökkentek, ám a két fél közötti kapcsolat még feszültebbé vált. Váratlan fordulatot jelentett az események menetében 2004 novemberében a PFSZ elnöke, Jasszer Arafát halála. A helyére kerül Fatah-jelölt, Mahmúd Abbász 2005 januárjában, hivatali esküjének letétele után, azonnal szorgalmazta, hogy mind a palesztin, mind az izraeli fél hirdessen tiszszünetet, ill. sürgette az izraeli-palesztin béketárgyalások felújítását. Ez azonban csak az izraeli miniszterelnök, Ariéi Saron még 2003-ban, a jobboldalról a centrum felé való politikai irányvonal-változásának eredményeképp elindult eseményeknek következtében válhatott valóra. Saron pártjának, a Likudnak és híveinek heves ellenzésével szemben parancsot adott a palesztin területeken, Gázában és Ciszjordánia északi részén lévő zsidó telepek kiürítésére, felszámolására és az új palesztin közigazgatásnak való átadására. A zsidó állam lakosságának a nagyobb része azonban üdvözölte és támogatta miniszterelnöke döntését. Ez a folyamat 2005 nyarára fejeződött be és Saron, kiválva a Likudból, új pártot hozott létre, hogy a 2006-os választásokon most már teljesen szabadon folytathassa új politikáját. Ennek vetett véget a szomorú tény, mikor 2006. január első hetében az izraeli miniszterelnököt agyvérzés érte, mely után orvosai azt diagnosztizálták, Saron majdnem biztos, hogy maradandó agykárosodást szenvedett és nem valószínű, hogy a 77 éves politikus vissza tud térni munkájához.¹⁹

Felhasznált irodalom:

1. 20. századi egyetemes történet. 2. kötet. Európán kívüli országok. Szerk.: Németh István. Osiris Kiadó, Bp., 2005.
2. Atlasz Világtörténelem. Harmadik kiadás. Athenaeum Kiadó, Bp., 1999.
3. Benke József: Az arab országok története. I. kötet. Alexandra Kiadó, Pécs, 1997.
4. Benke József: Az arabok története. Alexandra, Pécs, 1997.
5. Bibó István: Válogatott Tanulmányok. Negyedik kötet, 1935-1979. Magvet Könyvkiadó, Bp., 1990.
6. Collins, Larry - Lapierre, Dominique: Ó, Jeruzsálem. Debrecen, Aquila, 1999.
7. Derogy, Jacques - Carmel, Hesi: Szupertitkos Izrael. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991.
8. Fischer Ferenc: A megosztott világ. A Kelet-Nyugat, Észak-Dél nemzetközi kapcsolatok fő vonásai 1941-1991. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2001.
9. Gál József: A közel-keleti légi háborúk története. Top Gun. 1996/11-12, 1997/1-5, 7-12, 1998/1-8, 10-12. számok.
10. Gazdik Gyula - Lugosi Gyula: A közel-keleti válság. Calibra Kiadó, Bp., É.n.
11. Gilbert, Martin: Izrael története. Pannonica Kiadó, Bp., 1999.
12. Goldmann, Nahum: Izraelnek felejteni kell. Év nélkül.
13. Goldschmidt Jr., Arthur: A Közel-Kelet rövid története. Maecenas Kiadó, Bp., 1997.
14. Halmosy Dénes: Nemzetközi szerződéses 1945-1982.

Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp., 1985.

15. Horváth Zoltán: A hallgatás ára. —II. rész. Aranyas. 2002/6. 44-47. o., 2002/7. 60-61. o.
16. Isaacson, Walter: Kissinger. Életrajz. Panem-Grafo, cop., Bp., 2001.
17. Kissinger, Henry: Diplomácia. Panem-Mc Graw-Hill-Grafo, Bp., 1996.
18. Méir, Golda: Életem. Filum Kiadó, Bp., 2000.
19. Onódy György: Palesztina és a palesztinok. Kossuth Könyvkiadó, Bp., 1976.
20. Réti Ervin: Háború és béke a Közel-Keleten. Zrínyi Katonai Kiadó, Bp., 1975.
21. Réti Ervin: Véres évek, fekete hónapok. /Közel-keleti krónika./ Zrínyi Katonai Könyvkiadó, Bp., 1977.

További, a témakörhöz kapcsolódó irodalom:

1. Aczél Endre: A palesztin kérdés. Nemzetközi Szemle, 1972/5. 84-92. o.
2. Benke József: Ígérek földje. Magvet Könyvkiadó, Bp., 1987.
3. Chrušinák Alajos-Réti Ervin: A közel-keleti béke lehetőségei. Az arab világ és Izrael a harmadik háború után. Országos Békatanács, Bp., 1970.
4. Dajan, Móse: Paix dans le Désert. Fayard, 1981.
5. Dér Aufstand: palastinensische und israelische Stimmen zur Intifada. /John Bunzl, Nadia El - Marsi (Hrsg.). Wein: Passagen-Verl., 1989.
6. Gabbay, Rony: A political study of the arab-Jewish conflict. The Arab refugee problem. (A case study). Geneve, 1959. Librairie Droz. XVI.
7. Hattis, Susan Lee: The bi-nacional idea in Palestine during mandatory times. Hajfa, 1970. Shikmond Publishing .
8. Herzog, Ch.: The Arab-Israelien Wars. London, 1982.
9. Howard, H. N.: The King-Crane Commission: an American inquiry in the Middle east. Bejrut, Khayat, 1963.
10. Kereszty András: Piramis és Dávid-csillag. Magvet Könyvkiadó, Bp., 1981.
11. Kuti György: A „yom-kipur”-i IV. arab-izraeli háború politikai és katonai értékelése: 1973. október 6. -október 28.: tanulmány (H. k. n.), 1983. Disszertáció. -Gépirat.
12. Le Conflit israélo-arabe. Les Temps modernes, 1967/253. szám.
13. Leonard, L. Larry: The United Nations and Palestine. New York, 1949. Carnegie emdownmnt fór Internacional Peace. 603-786. p.
14. Makai György: Izrael állam és a cionizmus. Kossuth Könyvkiadó, Bp., 1973.
15. Makai György: Izrael három háborúja. Kossuth Könyvkiadó, Bp., 1968.
16. Pappé, Ilan: La guerre de 1948 en Palestine: Aux origines du conflit israélo-arabe/Ilan Pappé, traduit de l'anglais par Michel Luxembourg. Paris: La Fabrique, 2000.
17. Rodinson, M.: Israel and the Arabs. Penguin Books, 1968.
18. Rodinson, M.: Israël, fait colonial? Les Temps Modernes, 1967/263. szám. 18-88. o.
19. Rouleau, E.: A palestin nép. Nemzetközi Szemle, 1975/4. szám.
20. Zasloff, Josef Jormiah: Great Britain and Palestine. A study of the problem before the United Nations. München, 1952. Verlaghaus der Amerikanischen Hockkommission. Budapest - Nagyberég, 2003-2006 januárja

Szamorovszkyé Nagy Ibolya,

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar F iskola

Jegyzetek

- ¹ Ez a korszak 1967-70 közöttre tehető
- ² Derogy, Jacques -Carmel, Hesi: Szupertitkos Izrael. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991.28. o.
- ³ Uo. 23. o.
- ⁴ A böjt hónapja, amikor pirkadattól naplementéig tilos az evés, ivás és dohányzás. Ez az élet ritmusát teljesen megváltoztatja az araboknál egy teljes holdhónapra: nappal 5-6 órát dolgoznak, a többit pihenéssel és alvással töltik. Estéknént ágyúlövés jelzi befejeztét, s ekkor a lakoma és a szórakozás veszi át a fő szerepet.
- ⁵ Ezen a napon Izraelben gyakorlatilag megáll az élet - nem jelennek meg az újságok, a televízióban-rádióban nincs adás, nincs közúti közlekedés, 24 órára bezárnak az iskolák, hivatalok, kávéházak, vendéglők.
- ⁶ Goldmann, Nahum: Izraelnek felejtetni kell. Év nélkül. 30. o.
- ⁷ Méir, Golda: Életem. Filum Kiadó, Bp., 2000. 443. o.
- ⁸ Gál József: id. m. 15. rész. „Yom Kippur” háború III. rész. Top Gun 1998/2. 22. o.

- ⁴ Gilbert, Martin: Izrael története. Pannonica Kiadó, Bp., 1999. 112.0.
- ¹⁰ Derogy, Jacques -Carmel, Hesi. Id. m. 18. o.
- ¹¹ Uo. 37-38.0.
- ¹² Jacques Derogy - Hesi Carmel. Id. m. 142. o.
- ¹³ Az Entebbe-akció 1976. július 3-ról 4-ére virradó éjszakaiján, Ugandában végrehajtott, izraeli túsok kiszabadítása. Az Osiraki atomreaktor megsemmisítése 1981. június 7-én történt a Babilon hadm. velet keretében.
- ¹⁴ Gál József: id. m. 22. rész. Az ötödik arab-izraeli háború elzményei. Top Gun, 1998/10. 14. o.
- ¹⁵ Arafát azért élte túl az incidenst, mert éppen reggeli futóedzésén volt.
- ¹⁶ Iszlám Ellenállási Mozgalom, ami a palesztinai Muzulmán testvériségben szakadt ki Ahmed Jaszin vezetésével 1988-ban.
- ¹⁷ Ezek közé tartozik a Kahane Chai és a Ejal csoportosulás
- ¹⁸ 20. századi egyetemes történet. 2. kötet. Európán kívüli országok. Szerk.: Németh István. Osiris Kiadó, Bp., 2005.293. o.
- ¹⁹ Mióta a munka befejezésre került, 2006 januárja óta, Izraelnek új miniszterelnöke van.

Salánk vízgazdálkodása a szovjet érában

Salánk a történelmi Magyarország Ugocsa vármegyéje egykori területének északi részén, a Magyar Alföld keleti nyúlványán helyezkedik el. De a falu keleti határát képez Helmec (Hömlöc) hegy már a Kárpátok vulkanikus Vihorlát-Gutin vonulatának egyik eltagja. Így a település a síkság és a hegység határán húzódik. Északról a Borzsa folyó, délről a Szalva patak veszi közre. Ezek szabályozás híján hosszú évszázadokon keresztül kényük-kedvük szerint kanyarogtak. Kisebb-nagyobb mellékágaik és az egyéb patakok pedig behálózták a salánki határt: Kis Benti-, Nagy Benti-, Rednek-, Beszterice-, Kis György-, Nagy György-, Fekete-tó-, Kiske-, Korpás-, Falu pataka, Rothadt-, Atak-patakok stb. Ezek olykor évente több alkalommal is megáradtak. A kiöntött víz helyenként hosszú hónapokig vagy akár évekig is megült, kivonva a területet a mezőgazdasági művelés alól. Az áradások a csapadékkal, talajvízzel, hóolvadással együtt bőséges utánpótlást adtak az igen gyenge vízáteresztő képességű agyagos talajon kialakult terjedelmes mocsaraknak: Vidrás-tó, Fekete-tó (a Borzsa mentén), Mocsárerdő, Szalva erdeje (a Szalva mentén), Atak erdeje, Rothadt-patak (a kettő között) stb. Így hát, a salánki határ földjeinek nagyobbik része hosszabb-rövidebb (de inkább hosszabb) időre minden évben víz alá került. A gyakorta és hosszú időre előtött földek a szántóföldi művelés alól ki voltak vonva és legfeljebb kaszálóként vagy legelként hasznosították őket. (Még ma is él egy olyan mendemonda, miszerint rossz minőségű vizenyűs földje miatt kapta nevét a falu: silány-silánk-Salánk). Ezek a földeken eluralkodtak a bozótosok, nádasok, rekettyések, kocsis- vagy tölgyligetek. Gabonatermesztés csak a magasabb fekvésű vagy a Borzsa iszapjától kiváló termőképességet nyert táblákban volt lehetséges, mint például a Nagyút mezeje, Grófi tábla, Talygáshát, Alsó- és Felső-Vízköz és a többi Borzsa menti föld. Viszont a Borzsa nagyobb áradása ez utóbbiak művelését egyes években megakadályozta.

Tehát a salánki táj természeti képét sokáig az összevissza kanyargó vízfolyások és a kiterjedt mocsaras-lápos területek határozták meg. De a XIX. század második felében az összmagyarországi folyamat részeként itt is megindult az árvízmentesítés és a mocsárlecsapolás. Ez akkor elsősorban a Borzsa folyót érintette - töltést emeltek a partján, helyenként levágták

kanyarulatait. Ezáltal gyorsabb lett a víz futása. A folyóból kiléptek a patakok-erek egy része el lett vágva eredetétől. Ezek elposványosodtak, kiszáradtak, időszakszaks vízfolyássá váltak. Így születte meg például a Falu-pataka, mely addig keresztülszelte a települést. Lassan megindult a lápos területek kiszáradása is. De Salánk periférikus helyzete, a pénzügyi krízis és a rendelkezésre álló időrövidsége (hamarosan jött Trianon) miatt a vízszabályozás nem valósult meg teljes mértékben. A határ nagyobb része továbbra is ki volt téve az időszakszaks vagy állandó elöntésnek, olyannyira, hogy szántóföldi művelés alatt álló földjei még a XX. század közepén sem érték el a jelenlegi érték 50%-át. Tehát a vízszabályozás és a termőterület bővítésének ügye továbbra is a község gazdasági fejlesztésének kulcskérdése maradt. Rendezésének pedig nem kedveztek a XX. század nagy viharai, melyek során Kárpátaljával együtt Salánk is többször gazdát cserélt. Amikor az utolsó eltt tulajdonos, a Nagy Szovjet Medve, az 1950-es évek végén itt is hozzájárult a rendcsináláshoz.

A probléma megoldásához a politikai és anyagi háttérrel az adta, hogy Hruscsovnak egyik fő gazdasági célkitűzése a Sztálin által tönkretett mezőgazdaság felfejlesztése és a kolhozrendszer termelékennyé váló tétele volt. A termelés növekedését főleg a termőterület bővítésével akarták elérni (szántóföldek feltörése, mocsárlecsapolás stb.). A későbbiekben pedig széleskörűen kezdték alkalmazni a talajjavítást is.

A melioráció országos méretű programjából Salánkot sem hagyták ki. A már ismert okok miatt a terebélyes salánki határ földjeinek csak töredékén folyt folyamatos szántóföldi művelés. Az államilag kitűzött cél viszont: kiterjeszteni a növénytermesztést minden lehetséges (és kevésbé lehetséges) területre! Eleinte az ehhez szükséges befektetések a helyi kolhozok terheltek, így az hamarosan nagymértékben eladósodott (bár jelentős támogatást is kapott: az összes költségek közel 50%-át az állam fedezte).

A munkálatok beindulását egy érdekes körülmény segítette el. Az 50-es évek második felében egy tisztántúli származású elnök, Lézú János állt a kolhoz élén. Ő, kihasználva, hogy a Tisztántúli krónikus fahiányban szenvedett, Nevetlenből és más falvakból hívott be brigádokat, hogy a határt mindenütt elborító bozótosokat, gyertyán- és tölgyligeteket kiirtsák, s cserében vihették az

Keresztrejtvény

1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11		12	13
14							15						16	
17				18		19		20			21			
22			23				24		25	26			27	
		28				29			30					31
32	33			34		35				36	*		37	
38					39		40		41		42		43	
44						45				46				47
	48				49				50					
51		52		53		54		55		56				
57	58		59		60				61		62			
63		64		65			66			67			68	
69			70		71	72		73					74	
75				76			77		78		79			
80			81											

„Népünknek nem kell, ki gösen pózol, s leborul saját nagysága el tt...”

Simon Menyhért *Testvériségben legyünk már nagyok* cím versidézetének folytatása a vízszintes 181.. 29. és 44. számú sorokban fejthet meg.

VÍZSZINTES: 1. Az idézet első része (Zárt betű : Ü). 12. Római 501.14. A városligeti Anonymus-szobor alkotója

(Miklós). 15. Férfinév. 17. Ellenértéke. 18. Felelet része! 20. Egynem huta! 21. Baj. 22. Ételízésít. 23. Erneyi Béla katonaszerepe. 25. Köt szó. 27. Friss. 28. Róka kicsinye. 29. Az idézet harmadik része (Zárt betű : E). 31. Mennybolt. 32. század választófejedeleme. 35. Játssz újra... (Woody Allen-film). 36. Újpesti sportklub. 38. Labda becézése. 40. íme. 42.

Egynem tafota! 44. Az idézet befejező része. 48. Több pápa neve. 49. Angol férfinév. 50. Papírra betűket rajzolható. 52. Szikora Róbert zenekara. 54. Perui váltópénz. 56. A gibeai Kis apja. 57. Félig ront! 59. Dél-európai nép tagjai. 62. Félelem! 63. Becézett Erika. 65. Deciméter. 66. Nagy víztömeg. 68. A természetes logaritmus jele. 69. Egyenletes felület. 71. Szintén. 73. Szaglószerv. 74. Másodperc idegen rövidítése. 75. Együttm ködik. 78. Kuba elnöke (Fidel). 80. Cin. 81. Az idézet második része (Zárt betű : S).

FÜGG LEGES: 1. A völgyben landol. 2. Szürrealista spanyol festő. 3. Járom. 4. Tiltás. 5. Régebben altatásra használt vegyület. 6. Magyarországi hegység. 7. Nemzeti bajnokság. 8. Lóbetegség. 9. Ázsió. 10. Rövidített cégforma. 11. Egyletbejár. 12. Perszeusz anyja, Zeusz kedvese. 13. Kék festőanyagot tartalmazó trópusi növény. 16. Kacat. 19. Borsod-Abaúj-zemplén megyei város. 23. Lassan cselekvő. 24. Ilyen állat a medúza. 26. Becézett idegen férfinév. 28. Amerikai filmszínész (Jodie). 30. N i név. 33. A Sodrásban című film rendezője (István). 34. Természettudomány egyetem. 37. József másodszülött fia. 39. Becézett igazgató. 41. Magyar Távirati Iroda. 43. Személyét l. 45. Színész (Éva). 46. Id mér. 47. Hatóságilag kiutasít. 51. Falfestmény. 53. Kötelelet bogoz. 55. ... citato - az idézett helyen. 58. Csillagkép. 60. Amely tárgyra. 61. Ukrán város a Krímen. 64. Szappanmárka. 67. Ellenértéket megállapít. 68. Adósságot kiegyenlít. 70. Az egyik szülő. 72. Csík. 74. Satöbbi. 76. Reklám-elem! 77. Gyümölcs neve. 79. Sav és lúg kölcsönhatásakor keletkezik.

Összeállította: Balácsi Csaba

KÖZOKTATÁS

A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség lapja

F szerkesztő: Kovácsné Marton Erzsébet

A szerkesztő bizottság: Benedek Imre, Gönczy Sándor, Gulácsy Géza, Riskó Márta, Simon Bálint

Tördel szerkesztő: Fábrián Zoltán

Készült a PoliPrint Kft. nyomdájában 88000 Ungvár, Turgenyev u. 2.

Felelős kiadó: Orosz Ildikó

Fotók, illusztrációk: Kárpátinfo sajtószolgálat

Lapengedély száma: 3T N 5, Példányszám: 3560

Levelezési cím: 90200 Beregszász, O. Kobiljanszka u. 17. Tel.: (8-2-41)-2-37-47

web: www.kmpsz.org.ua e-mail: kmpsz@azm.uz.ua

Megjelenik az ILLYÉS KÖZALAPÍTVÁNY és a SZÜLŐ FÖLD ALAP TÁMOGATÁSÁVAL

A KMPSZ terjesztésében ingyen jut el a pedagógusokhoz

A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban megjelenő szerzői véleményekkel. A publikációkban közölt tényekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, visszaküldésüket nem vállaljuk.